

LIETUVIŲ KALBOS IR LITERATŪROS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO ANTROSIOS DALIES UŽDUOTIES BENDRIEJI VERTINIMO KRITERIJAI

Teksto interpretacijos užduoties vertinimas. Turinys 42 taškai (16 x 2,625)

TAŠKAI	ANALIZUOJAMO TEKSTO SUVOKIMAS
4	Teksto tema / problema / idėja suprastos, siejamos su analizės aspektu.
3	Teksto tema / problema / idėja suprastos per siaurai / per plačiai, bet siejamos su pasirinktu aspektu.
2	Teksto tema / problema / idėja suprastos menkai / paviršutiniškai, nukrypstama nuo pasirinkto aspekto.
1	Tik teksto fragmentai susiję su rašinyje plėtojama / įvardyta tema / problema / idėja, su pasirinktu aspektu.
0	Tekstas nesuprastas .
TAŠKAI	TEKSTO ANALIZĖ, INTERPRETACIJA ¹
7	Teksto interpretacija kryptinga ir išsami , pagrįsta tikslinga vaizduojamojo pasaulio elementų ir raiškos* analize, atskleidžiamos jų sąsajos*, paisoma teksto logikos. Gali pasitaikyti vienas kitas interpretacijos pagrįstumo nenaikinantis trūkumas / fakto klaida ar sąvokų vartojimo netikslumas.
6	Teksto interpretacija kryptinga , pagrįsta tikslinga vaizduojamojo pasaulio elementų ir raiškos* analize, atskleidžiamos jų sąsajos*, paisoma teksto logikos arba gali pasitaikyti keli interpretavimo trūkumai / fakto (F2) klaidos / netinkamai vartojamos literatūros teorijos sąvokos.
5	Teksto interpretacija kryptinga , pagrįsta iš dalies tikslinga vaizduojamojo pasaulio elementų ir raiškos* analize, paisoma teksto logikos / yra keli interpretavimo trūkumai / fakto (F2) klaidos / netinkamai vartojamos literatūros teorijos sąvokos.
4	Teksto interpretacija ne visada kryptinga , pagrįsta iš dalies tikslinga vaizduojamojo pasaulio elementų analize, ne visada paisoma teksto logikos, yra keli interpretavimo trūkumai / fakto (F2) klaidos / netinkamai vartojamos literatūros teorijos sąvokos.
3	Teksto interpretacija paviršutiniška, ne visada pagrįsta vaizduojamojo pasaulio elementų analize, ne visada paisoma teksto logikos, yra nemažai interpretavimo trūkumų / fakto (F2) klaidų / netinkamai vartojamų literatūros teorijos sąvokų.
2	Teksto interpretacija fragmentiškai pagrįsta vaizduojamojo pasaulio elementų analize, dažnai nepaisoma teksto logikos, yra nemažai interpretavimo trūkumų / fakto (F2) klaidų / netinkamai vartojamų literatūros teorijos sąvokų.
1	Tekstas analizuojamas labai menkai , minimi pavieniai teksto fragmentai. Dominuoja atpasakojimas.
0	Tekstas neanalizuojamas ir neinterpretuojamas .
TAŠKAI	RĖMIMASIS KONTEKSTU

¹ **Interpretuojant** tekstą pasirenkami tik svarbiausieji, reikalingi pasirinktam interpretaciniam aspektui atskleisti elementai (prozos ar dramos kūrinio struktūra, temos, problemos, idėjos, veikėjų charakteriai, poelgiai, vertybės, veiksmas, erdvė, laikas, raiška, pasakojimo perspektyva, pasakotojas; poezijos kūrinio struktūra, lyrinis subjektas, vyksmas, erdvė, laikas, temos, idėjos, retorinės figūros, eilėraščių tipas, eilėdara).

3	Remiamasi tinkamu kultūriniu / literatūriniu / istoriniu / autoriaus biografijos kontekstu ² . Teksto ir konteksto sąsajos motyvuotos, pagrįstos*. Gali pasitaikyti vienas kitas neesminis trūkumas.
2	Remiamasi tinkamu kultūriniu / literatūriniu / istoriniu / autoriaus biografijos kontekstu, bet trūksta pagrįstumo. / Pasitaiko keletas fakto klaidų (F1), trūkumų.
1	Bandoma remtis iš dalies tinkamu kontekstu. / Kontekstas tik paminėtas. / Yra daug fakto klaidų (F1), trūkumų.
0	Kontekstu nesiremiama. / Kontekstas netinkamas.
TAŠKAI	RAŠINIO STRUKTŪRA, RIŠLUMAS
2	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: teksto interpretacija plėtojama nuosekliai, įžanga motyvuota, baigiamosios išvados pagrįstos. Gali pasitaikyti vienas kitas neesminis trūkumas.
1	Struktūra iš dalies tinkama turiniui perteikti: teksto interpretacijai trūksta nuoseklumo, įžanga ir / ar dėstymas, ir / ar išvados turi esminių trūkumų.
0	Tekstas nestruktūruotas , sunku suprasti mintį.

² Galimi tinkami kontekstai – pateikto teksto (ištraukos) sąsajos su visu kūriniu / autoriaus kūryba / literatūros (kultūros) tradicija / intertekstualumo (įvaizdžių / motyvų / siužetų ir kt.) atpažinimas / lyginimas su kitais kūriniais ir kt.

*Šis kriterijus netaikomas B kursui.

Probleminio klausimo svarstymo užduoties vertinimas. Turinys 42 taškai (16 x 2,625)

Taškai	PROBLEMINIO KLAUSIMO ³ SUPRATIMAS
4	Užduotyje keliamas klausimas suprastas, analizuojamas kryptingai, apibendrinamas. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti aspektai, atskleidžiamos jų sąsajos.
3	Užduotyje keliamas klausimas suprastas, analizuojamas, apibendrinamas. Gali stigtį kryptingumo. Motyvuotai išskirti ir išnagrinėti aspektai, bet stinga sąsajų.
2	Užduotyje keliamas klausimas suprastas, analizuojamas iš dalies (per siaurai / per plačiai). / Motyvuotai išskirti aspektai, bet ne visi išnagrinėti / išskirtas vienas aspektas ir išnagrinėtas tinkamai.
1	Užduotyje keliamas klausimas nagrinėjamas menkai. / Tik rašinio fragmentai susiję su užduotyje keliamą problema.
0	Užduotyje keliamą problema nesuprasta, neanalizuojama.
Taškai	ARGUMENTAVIMAS, REMIANTIS SAVO KULTŪRINE PATIRTIMI IR KONTEKSTU*
7	Argumentai tinkami³, svarūs^{4*}. Argumentuojant tikslingai remiamasi kultūrine patirtimi⁵ ir tinkamu kultūriniu kontekstu⁶, kur dera, polemizuojama* . Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis, gali pasitaikyti vienas kitas argumentavimo trūkumas / fakto (F1) ⁷ klaida, nenaikinanti argumento tinkamumo ir svarumo*.
6	Argumentai tinkami, svarūs*. Argumentuojant tikslingai remiamasi kultūrine patirtimi ir tinkamu kultūriniu kontekstu. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis, gali pasitaikyti keli argumentavimo trūkumai / fakto (F1) klaidos.
5	Argumentai tinkami, bet ne visi svarūs*. Argumentuojant remiamasi kultūrine patirtimi ir tinkamu kultūriniu kontekstu. / Argumentai tinkami, svarūs, remiamasi kultūrine patirtimi, bet nesiremiama kultūriniu kontekstu. Išlaikomas tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis, yra keli argumentavimo trūkumai / fakto (F1) klaidos.

* Šis vertinimo kriterijus netaikomas bendrajam kursui.

³ **Probleminis klausimas suprantamas kaip** užduotis, reikalaujanti argumentavimo, savo požiūrio apsvaistymo, vertinimo remiantis pateiktu tekstu, kultūrine patirtimi ir kontekstu.

³ **Tinkamas argumentas** pagrindžia tą teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu.

⁴ **Svarus argumentas** – svarbus, reikšmingas, skatina patikėti išsakytu požiūriui, pritari problemos aiškinimui, sprendimo būdai.

⁵ **Kultūrinė patirtis** – literatūros, kultūros (meno, mokslo), istorijos, visuomenės gyvenimo pavyzdžiai.

4	Dauguma argumentų tinkami. Argumentuojant remiamasi kultūrine patirtimi. Ne visai tinkamas idėjų ir pagrindimo santykis, yra keli argumentavimo trūkumai / fakto (F1) klaidos.
3	Dalis argumentų tinkami. Argumentuojant bandoma remtis kultūrine patirtimi , yra nemažai argumentavimo trūkumų / fakto (F1) klaidų.
2	Bandoma argumentuoti , yra nemažai argumentavimo trūkumų / fakto (F1) klaidų.
1	Dominuoja bendro pobūdžio komentarai / daug argumentavimo trūkumų / fakto (F1) klaidų.
0	Argumentai netinkami / neargumentuojama.
Taškai	ARGUMENTAVIMAS, REMIANTIS PATEIKTU TEKSTU
3	Tikslingai ir svariai* remiamasi pateiktu tekstu. Galimas vienas kitas neesminis trūkumas / fakto klaida (F2)⁸, nenaikinanti argumento tinkamumo ir svarumo*.
2	Tikslingai remiamasi pateiktu tekstu, bet trūksta svarumo* , yra fakto klaidų (F2).
1	Bandoma remtis pateiktu tekstu, bet netikslingai ir nesvariai* , yra fakto klaidų (F2).
0	Tekstas atpasakojamas / tekstas nesuprastas / tekstas tik paminėtas.
Taškai	STRUKTŪRA, RIŠLUMAS
2	Pasirinkta tinkama struktūra turiniui perteikti: probleminis klausimas svarstomas nuosekliai, įžanga motyvuota, baigiamosios išvados pagrįstos , gali pasitaikyti vienas kitas neesminis struktūros trūkumas.
1	Struktūra iš dalies tinkama turiniui perteikti: probleminio klausimo svarstymui trūksta nuoseklumo, įžanga ir / ar dėstymas ir / ar išvados turi esminių struktūros trūkumų.
0	Struktūra netinkama turiniui perteikti, sunku suprasti mintį.

⁶ **Tinkamas kultūrinis kontekstas** – probleminio klausimo svarstymas remiantis kultūrinio / istorinio / biografinio / visuomenės raidos laikotarpio realijomis, žvilgsnis į problemą iš skirtingų (praities – dabarties / aktualumo, kultūrinių / istorinių / socialinių) perspektyvų.

⁷ **Fakto (F1) klaida** – netikslumas, susijęs su kultūrine patirtimi ir kontekstu.

⁸ **Fakto (F2) klaida** – netikslumas, susijęs su užduotyje pateiktu tekstu ir jo kontekstu, jei mokiniui jis žinomas.

Kalbos taisyklumas ir teksto raiška (gramatika ir leksika; rašyba; skyryba; teksto raiška) 28 taškai (7x4)

GRAMATIKA IR LEKSIKA		
TAŠKAI	NETIKSLUMAI, KLAI DOS	
	A	B
7	0–1	0–2
6	2–3	3–4
5	4–5	5–6
4	6–7	7–9
3	8–9	10–11
2	10–11	12–13
1	12–13	14–15
0	14 ir daugiau	16 ir daugiau

RAŠYBA		
TAŠKAI	NETIKSLUMAI, KLAI DOS	
	A	B
7	0–1	0–2
6	2–3	3–4
5	4–5	5–7
4	6–8	8–10
3	9–10	11–13
2	11–13	14–15
1	14–15	16–17
0	16 ir daugiau	18 ir daugiau

SKYRYBA		
TAŠKAI	NETIKSLUMAI, KLAI DOS	
	A	B
7	0–2	0–3
6	3–4	4–5
5	5–6	6–7
4	7–8	8–9
3	9–10	10–11
2	11–12	12–13
1	13–14	14–16
0	15 ir daugiau	17 ir daugiau

TEKSTO RAIŠKA, LOGIKA, STILIUS		
TAŠKAI	NETIKSLUMAI, KLAI DOS	
	A	B
7	0–2	0–3
6	3–4	4–6
5	5–7	7–9
4	8–10	10–12
3	11–13	13–15
2	14–16	16–18
1	17–19	19–21
0	20 ir daugiau	22 ir daugiau

Jei kandidatas parašė mažiau nei 450 žodžių (išplėstinis kursas) ar 400 žodžių (bendrasis kursas) tekstą, už trūkstamus žodžius iš bendro įvertinimo atimami taškai:

TRŪKSTAMŲ ŽODŽIŲ SKAIČIUS	ATIMAMI TAŠKAI	PASTABA
11-30	1	Neparašiusio 300 žodžių (išplėstinio kurso) arba 250 žodžių (bendrojo kurso) kandidato darbas vertinamas tik turinio aspektu. Už kitus kriterijus taškai neskiriami.
31-50	2	
51-70	3	
71-90	4	
91-110	5	
111-130	6	
131-150	7	

PAAIŠKINIMAI:

1. Vertinant teksto raišką (lentelė „Teksto raiška, logika, stilius“), atsižvelgiama į tai, ar raiška atitinka rašinio žanrą, ar tekstas stilistiškai vientisas, ar rašoma aiškiai, tiksliai, sklandžiai, logiškai, ar leksika tinkama, ar minčių santykiams reikšti tinkamai ir tikslingai vartojamos įvairios sintaksinės struktūros.

2. Viena sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida, išskyrus tuos atvejus, kai sakinyje yra neproporcingai ilgas ir stokoja rišlumo, aiškios minties, nuoseklumo.

3. Stiliaus, logikos klaidos laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida.

4. Kalbos taisyklingumo (gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos) ir stiliaus bei logikos klaidos žymimos paraštėje iki nulio ribos.

5. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų 5–12 klasių lietuvių kalbos vadovėliuose, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, pažeidimai.

6. **Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos laikomos atskiromis klaidomis**, išskyrus šiuos atvejus:

a) kai taškai nerašomi ant *i / j*, laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant *ė*, – kiekviena klaida atskira;

b) nelietuviškų raidžių rašymas laikomas viena klaida visame darbe;

c) žodžių kėlimo klaidos laikomos viena klaida visame darbe.

7. Viena klaida laikoma: a) ta pati žodyno klaida visame rašinyje; b) ta pati gramatikos klaida, pasikartojanti kelis kartus tame pačiame žodyje; c) dvejetainių linksnių, susietų vienu valdymu, vartojimo klaidos tame pačiame sakinyje (pvz.: *Lengva žmogui būti geru, sunkiau – teisingu.*). Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos laikomos atskiromis.

Ta pati žodžių rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus toje pačioje žodžio šaknyje, laikoma viena klaida. **Galūnių rašybos klaidos laikomos atskiromis** (išskyrus tą pačią klaidą tame pačiame žodyje).

8. Akies klaida laikoma atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t. y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.

9. To paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida laikoma viena skyrybos klaida.

10. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.

11. Vertinimo metu kilus įtarimui, kad kandidatai užduotis atliko nesavarankiškai, naudojosi pašaline pagalba ar kito autoriaus darbu, nenurodydami tikrosios autorystės, jų darbai perduodami vertinimo komisijai pirmininkui. Valstybinio brandos egzamino vertinimo komisijos pirmininkas, nustatęs, kad kelių kandidatų dalyko brandos egzamino užduotis ar jos dalis atlikta identiška, pasinaudota kito autoriaus darbu ar darbo dalimi nenurodant tikrosios autorystės, apie tai surašo aktą ir teikia argumentuotą siūlymą Nacionalinės švietimo agentūros direktoriui dėl tų darbų ar jų dalių nevertinimo.

12. 1. Visas darbas vertinamas nuliu, jeigu interpretuojamas kitas tekstas, probleminio klausimo svarstymo rašinyje nesiremiama pateiktu tekstu arba rašinys parašytas savo sugalvota tema.

12. 2. Jeigu visas tekstas nurašytas arba didesnė dalis mokinio kuriamo teksto yra citatos / minimaliai perfrazuotos citatos, visas rašinys vertinamas 0 taškų.